

תשפ"ה
גיליון מס' 69

במניש: הרב נתנאל מישולם

מחבר הספרים: "שמח בחור",
"הרמוניה בחיק הבית" ו"מלאכת
מחשבת"

כל מה שילד צריך זה מבוגר אחד שיאמין בו

חטאות נעורי ופשעי אל תזכר

כל כבודה בת מלך פנימה

יעיד עלינו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה במייל

1shot1@walla.co.il

המסע לנְרוּוִים

האם רגשות אשמה הם חרטה של תשובה או רק השקטת המצפון?

נרוויים - כפייתיות

חטאות נעורים – התייחסות חז"ל אליהם

- סיפור מרתק עוצר נשימה ומעורר מחשבה -

תוכן

3	בת תחילה סימן יפה לבנים.....
5	הנס מקומה 6.....
6	מידה כנגד מידה.....
8	דף חדש.....
10	תפנית.....
11	כמעט עילוי.....
13	לרצות את אמא.....
15	הנער המאכזב.....
18	בגללה!.....
20	בומרנג.....
21	הסוד.....
25	נחמי ג'וניור.....
27	הפסיכולוגיה פגשה בעילוי.....
31	חרטה אמיתית - גורמת לאדם לתקן את מעשיו, ולהיות טוב יותר.....
34	תופעות הלואי של נקיפות המצפון.....
37	פינג פונג במגרש היצר.....
39	חטאות נעורים.....

45	סותר על מנת לבנות.....
48	"סגולה לבנים צדיקים".....
50	קמחית vs פפוס.....
54	אלול.....
56	הפי אָנד.....

תיאום ציפיות:

א. הסיפור לא לקוח ממחוזות הדמיון, אלא מהתרחשויות שהתרחשו במציאות. עם זאת בכדי לשמור על איזון בין כנות לקוראים ובין הגינות לגיבורי הסיפור לא לחשוף את זהותם, הסיפור ממוזג מכמה מקרים שונים שהתרחשו לאנשים שונים במקומות שונים. והשזירה ביניהם היא מלאכותית על ידי הכותב.

ב. הרכיבים של הסיפור: עמקות, פלפול, דרמה והומור. שילוב של הנאה וחכמה כדי לספק לקורא חווית קריאה: "עוצרת נשימה ומעוררת מחשבה". לאלרגיים לפלפול, ניתן לדלג על הפרקים העיוניים ולהמשיך לפרקים העלילתיים.

בת תחילה סימן יפה לבנים

'בת תחלה סימן יפה לבנים'¹ - לא סתם סימן כשמדובר במשפחת רוטנברג, שם לאחר הבת הראשונה הגיעו 7 בנים בזה אחר זה, והציתו באם המשפחה את השאיפה לזכות להיות אמה של מלכות קמחית,² ולראות את 7 ילדיה, גם אם לא כוהנים גדולים, כי הם רוטנברג ולא כהן, ומה גם שאין לנו היום בית מקדש וכהן גדול. אז לפחות שיצאו ראשי ישיבות.

נחמי רוטנברג הקפידה בקנאות על המתכון לבנים גדולי ישראל של קמחית, והקפידה ללא פשרות על צניעות כשל בת יעקב בביתה כבחור.

היא זכתה להיות דוגמא אישית, ולחנך בסמינר את בנות ישראל על צניעות וכבודה של בת מלך.

וברוך ה' בניה פיארו את מיטב עולם הישיבות, מחברון ועד פוניבז' דרך אור ישראל, וולפסון ומיר ברכפלד.

אבל לא. אף אחד מהם לא היה העילוי, לא של חברון ולא של פוניבז', הם היו "סתם" עוד בחור שלומד, משקיע עם מידות טובות אבל לא השפיץ, לא התחליף לכהן גדול של קמחית.

אכזבה. נחמי עומדת מול המראה, מבינה שכנראה קמחית היא לא תהייה. "אבל למה?" לוחשת אל ההשתקפות שמולה, כמעט בוכייה, "הרי אני מצטיינת במידת הצניעות... מקפידה בקנאות על כל כללי התקנון של בית יעקב, כיאה למחנכת בסמינר!" - היא אוחזת בידיה תמונה דהויה של שרה שנירר, אם בית יעקב. ומאתגרת את עצמה

¹ בבא בתרא קמא.

² יומא מז. – "תנו רבנן שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה. אמרו לה חכמים: מה עשית שזכית לכך? אמרה להם: מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי. אמרו לה: הרבה עשו כן ולא הועילו.

למצוא 10 הבדלים, ללא הצלחה. היא דומה בצניעותה שתי טיפות מים למייסדת בית יעקב.

מבטה עובר מהצילום אל דמותה שבמראה, שוב ושוב והיא לא מוצאת. לא עשרה, לא שלושה, ואפילו לא אחד.

חידה של ממש.

את פתרון החידה היא מקבלת מהסימן שלה לבנים, בתה הבכורה. מלכי שלה חוזרת באמצע היום מהסמינר עם מכתב נזיפה מהמנהלת, על שאינה מקפידה על כללי תקנון הצניעות...

המכתב שואב אותה אחורה בזמן, לגיל ההתבגרות שלה ומזכיר לה את מה שרצתה לשכוח. בתה מתנהגת בדיוק כמוה, גם היא מתחה את גבולות התקנון, בתחילה עם חריגות של סנטיים פה וסנטיים שם, בהמשך אף רכשה סוודר עם כובע קפוצ'ון... ואפילו העיזה לקנות אייס קפה... ואף ללכת לחדר כושר של אמריקאיות... ובלי להתבייש אפילו הרהיבה עוז והוציאה רישיון נהיגה...

זה התחיל באייס קפה ונגמר בלהיות מלצרית בבית קפה, זה התחיל בתקנון ונגמר במועדון, זה התחיל בקפוצ'ון ונגמר באסון - אוי. אוי. אסון רוחני, בו התקנון של הסמינר כבר לא היה האִישׁוּ. - רחמנא ליצלן היא הדרדרה ועברה על איסורים מפורשים בענייני צניעות ובשאר איסורים מדאורייתא ומדרבנן.

נחמי נסחפת אל זיכרון העבר שלה....

הנס מקומה 6

עד שנשרף לה הקפוצ'ון...

זה קרה, בערב של יום, לאחר משמרת בבית הקפה, היא צועדת הביתה. כשבאחת הסמטאות, מעלה עשן מקומה 6 זורק מבלי להסתכל את בדיל הסיגריה שלו למטה. הסיגריה הבוערת נוחתת לנחמי היישר לכובע הקפוצ'ון, שמתחיל לבעור ולמנגל לה את השיער.

עם לוק של ילד חלאקה אבל כזה שלפני התספורת, לאחר שכל אח, גיס ודוד. גזרו לו תלתל... היא מתיישבת על הרצפה ובוכה, נחמי בוכה את החיים שלה... דמעות על שיערה שנשרף מתמזגות עם דמעות על חייה שגם הם נשרפו. קול פנימי קורא אליה. נחמי. נחמי. 'הקפוצ'ון תחלה סימן יפה לתשובה' היא מרגישה שזה לא סתם בקפוצ'ון, היא מרגישה שקול משמיים קורא לה: נחמי בתי שובי אליי.

נחזור לקומה 6.

דבורה רעייתו של בעל מעלה העשן, כנראה לא שונה ממנו בהרבה, מצא מין את מינו, וגם היא את שאריות הנס קפה שופכת למטה.

הנס. שהיא כן הסתכלה למטה. והיא מבינה איזה ניסים ונפלאות... היא והברקש שלה חוללו.

היא רצה מהר למטה, מתיישבת על הרצפה, מתנצלת ומנסה להרגיע את העלמה הצעירה שזה הרגע היא מבינה מה הברנש שלה עולל לשערה.

דבורה מנסה לפייס את נחמי ללא הצלחה, היא לא מפסיקה לבכות, הרגשתה הרעה מתחזקת, היא מתחננת שתאפשר לה לפצות אותה. אולם נחמי מאנה להינחם.

מידה כנגד מידה

הברנש ורעייתו, החליטו לקחת את הפסקת הקפה-עישון היומית שלהם אל מעבר לגבולות המרפסת בקומה 6. והם יצאו לבית קפה.

הברנש מרושל כהרגלו מתיישב ליד השולחן וסוגר את הריצ'רץ' של הקפוצ'ון על המפה.

הם מרימים את מבטם, ומזהים שמלצרית עם חלאקה נגשת לעברם... - שניהם מזנקים לברוח כל עוד נפשם בם, אלא שהמפה המחוברת לריצ'רץ' של הברנש נמשכת אף היא ועמה הנר הרומנטי שהיה על השולחן, הנר מתלקח, והפעם הזקן של הברנש עובר חלאקה...

הפעם התור של נחמי לבכות. לבכות מצחוק של החיים...

מידה כנגד מידה...

"לפחות עכשיו, אנחנו פִּיטִים" מנצלת דבורה את הסיטואציה כדי לפייס את נחמי.

"כן. פִּיטִים" מאשרת נחמי בקול מלא בשעשוע.

הן התיישבו לשיחת פיוס על קפה. במהלכה נחמי נפתחה ופרקה את שעל ליבה: "אני כל כך רוצה לחזור הבייתה" אמרה נואשת - "אבל מה הסיכוי שלי, לקבל שידוך טוב? מי ירצה בחורה כמוני?"

דבורה מהנהנת בהבנה, ומשתפת שגם לה יש התמודדות דומה עם הבן שלה, הוא היה בחור טוב, אבל התעקש ללכת עם כיפה בלי סרט, ובסוף הלך לסרט בלי כיפה, אמנם סרט של גרובייס, ולא בדיוק בלי כיפה, הוא פשוט הלך לסרט עם קפוצ'ון.

זהה התחיל בקפוצ'ון ונגמר במועדון... לא במועדון של חילונים חס ושלום, במועדון של שוק מהדרין. כן הוא היה מהנודניקים שמציקים

לאברכי החייל בחוויית השופינג השבועית בצרכנייה בניסיון לשווק להם
כרטיס מועדון.

נשמע לך מוכר. רק שבשונה ממך הוא במקום חלאקה גידל שיער כשל
ילד ששכחו לעשות לו חלאקה...

בקיצור ענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל.

דף חדש

לאחר החתונה נחמי פותחת דף חדש, משאירה מאחור את גיל ההתבגרות עם כל חטאות הנעורים, עולה על דרך המלך, חוזרת להתלבש כבת מלך, ואף זוכה להיות מחנכת בסמינר.

עד שמלכי שלה מזכירה לה את הנשכחות, ובעצם אולי מעניקה לה קצה של חוט לפתרון החידה, למה היא לא זוכה למה שקמחית זכתה, היא מבינה שכנראה חטאות הנעורים שלה הם אלו שבעוכריה, והגם ששבה בתשובה וזכתה שבניה יפארו את מיטב הישיבות, עם כל זאת ה'גירסא דינקותא' שלה לא מאפשרת להם להיות עילויים.

היא זוכרת שהמנהלת בסמינר הייתה חוזרת ומשננת להן בשם הסטייפלער שהצלחת הבנים תלויה הרבה בצניעות של האמא. והיום היא זאת שמשננת לתלמידותיה את דברי הסטייפלער.

תחושות של גועל מהנערה שהייתה מציפות אותה, ורגשות חרטה עזות ממלאות את ליבה, אצבע האשמה המופנית אליה, גורמת לרגשות אשמה לנקוף את ליבה, ולייסורי מצפון להלקות את עצמה.

לתוך כל התחושות האימות והרגשות השליליות הללו מגיע הריון של הבן השמיני, ועם לידתו היא נכנסת לדיכאון לידה.

מדוכאת, היא מתבוננת בפניו הטהורות של הרך הנולד, ומייסרת את עצמה שהודות למעללים שעשתה בנעוריה גם הבן הזה יתקל בתקרת זכויות שלא תאפשר לו להתרומם אל על במעלות התורה והיראה ולזכות להיות עילוי.

נחמי ובעלה נוסעים לבני ברק לראש הישיבה הגאון ר' אהרון לייב שטיינמן כדי לקבל ממנו ברכה שבנם יהיה עילוי.

הראש ישיבה מברך את בנם שיהיה אדם גדול, ואומר להורים: "אני ברכתי, עליכם לדאוג שברכתי לא תהיה לבטלה..."

"עליי לדאוג" נבהלת נחמי, ומרגישה שכובד נטל האחריות מאיים למוטט אותה. אלא שבעלה מרגיע - "מה שעשית עם שאר הבנים, תעשי עם בועז" - "אבל אני רוצה יותר. אני רוצה עילוי" מתפרצת. - "נכון" מסביר בעלה - "השיטה שלך בחינוך הוכיחה את עצמה כמתכון לבנים המפארים את עולם הישיבות. אם בועז יקבל חינוך כזה, בנוסף לברכה של הרב שטיינמן, לבטח ברכתו לא תהיה לבטלה, ולך יהיה עילוי בבית".

תפנית

נחמי מקבלת מענה פסיכולוגי למצבה, חוזרת לתפקד בבית כאמא, אבל לא נשארת אותו אדם שהייתה, חייה מקבלים תפנית, נחושה לפרוץ את תקרת הזכוכית של ילדיה ושבנה השמיני יהיה ראש ישיבת פוניבז' בכל מחיר, גם במחיר שיזרקו עליו לָבָן... העיקר שלא תהייה ברכה לבטלה.

מבחינתה הנוסחה פשוטה, הדרך להיות אמא של גדול הדור, זו צניעות, היא חטאה בנעוריה בחוסר צניעות. ולכך צריכה לכפר על חטאי חוסר הצניעות שלה, בצניעות המחמירה ביותר, כמה רמות מעל התקנון של בית יעקב, צניעות כשל מאה שנים.

הגבות הורמו בזו אחר זו, רגע המחנכת נחמי רוטנברג נכנסה בבוקרו של יום בשערי בית הספר לבושה בשאל, לרגע היה נדמה שאולי נחמי חושבת שהיום פורים... ומשהבינו שזו לא תחפושת, הראתה לה המנהלת את הדרך החוצה.

לא שהיה לה משעמם בבית, היא נצלה את זמנה לפקוד קברות צדיקים ולהתפלל על בנה שיהיה האדמו"ר הבא של מאה שנים. היום היא כבר פחות בכיוון של פוניבז'.

כמעט עילוי

נחמי מתרגשת בנה השמיני, מסיים כיתה א', מסיבת סיום נחגגת בתלמוד תורה בנוכחות ההורים, שם הולכים להכריז על חתני מבצע שינון משניות בעל פה.

מנה נדיבה של נחת רוח יהודית היא שואפת לריאותיה, רגע הוזמנו חתני המבצע לעלות לבמה וביניהם היה בנה בועז. - היא מתחילה לראות את הניצנים הראשונים של פירות צניעותה.

אלא שהאורות בעיניה כבו, רגע הכריזו על חתן המשנה, זה לא היה בועז שלה, בנה היה הסגן... הוא הפסיד את המקום הראשון לעילוי של הכיתה.

נחמי מתכווצת מתסכול, במיוחד שהעילוי של הכיתה זה שלקח את המקום הראשון, הוא בן להורים גרושים, ומה עוד שאמא שלו מתלבשת בצניעות כשל תקנון בית יעקב ולא מחמירה כמותה בכיסוי השאל.

לאחר מחיאות הכפיים הסוערות מהקהל לחתן וסגנו. בועז יורד מהבמה מלא בגאווה על שזכה בסגנות, רץ לאמו כשמבטי קנאה של הורים אחרים מלווים אותו, אלא שהוא מתקבל בזרועות אמו באכזבה.

נחמי מחבקת אותו, אבל בועז מרגיש היטב את האכזבה והיא נחרטת בגופו הקטן.

הוא מנסה להבין במה הוא מאכזב, הרי הוא בין הזוכים, והצליח ברוך ה' להגיע לסגנות.

חולפת לה שנה נוספת, וכיתה ב' מגיעה לסיומה, בועז חוזר עם התעודה, אמא נחמי פותחת, ונשימתה נעתקת מהדף של נחת רוח יהודית ששוטף את פניה, התעודה מעוטרת במצוין מקיר לקיר, ואפילו יש שם כמה ציונים של מצוין+

חלומה להיות אמא של עליו, קורם עור וגידים, היא מסתערת בחיבוק על בועז שלה. אלא שאופס הוא הביא בטעות תעודה של ילד אחר. ניחשתם נכון! של הילד להורים הגרושים...

לא שהתעודה של בועז כזו גרועה, היא גם מצוינת, אומנם לא מקיר לקיר, יש שם כמה ציונים של טוב/טוב מאוד.

חולפים השנים, נחמי מקבלת על עצמה עוד ועוד קבלות של צניעות, ובכל זאת בנה לא מצליח להעפיל למקום הראשון, תמיד הבן להורים הגרושים עוקף אותו ומשאיר לו אבק.

"מעניין מה הסוד של הגרושה" מהרהרת נחמי - "הכיצד ללא קיצוניות בצניעות כשלה, היא מצליחה לגדל ילד עליו" מנסה להבין. - "אולי אֶשָּׂאֵל אותה" מתגנבת מחשבה למוחה - "מה פתאום" גוערת בעצמה - "זה מה שחסר לך, לקבל טיפים בחינוך מגרושה..."

שנות התלמוד תורה מסתיימות, ובנה ברוך ה' מתקבל לישיבה הטובה ביותר, את האמת לא רק הוא, גם העילוי בן להורים הגרושים, ועוד ילד, הצליחו להתקבל לעידית שבעידית שבישיבות הקטנות בירושלים.

זה שבנה התקבל לישיבה הטובה ביותר לא מרגש אותה יתר על המידה, כי כל הבנים שלה למדו בישיבות הטובות ביותר, היא שואפת שבנה יהיה העילוי של הישיבה הטובה ביותר.

חנוכה מגיע, תחרות כתיבת החבורות מסתיימת, ושוב המקום הראשון חומק מבנה לטובת הבן של ההורים הגרושים... שוב אכזבה נחרצת.

לרצות את אמא

האכזבה האין סופית של אמא שוברת את בועז, כל ההצלחות שלו זיכו אותו במשוב של כישלון, רק כי הוא לא הגיע למקום הראשון.

בתחילה הוא מאוד נפגע מאמו על שלא יודעת לפרגן לו על ההצלחות שלו, אלא שסבתא הסבירה לו על איזה מקום זה יושב לאמא, היא מאוד מתוסכלת מתקופת ההתבגרות שלה, וכל עוד הוא לא יהיה עילוי, היא מאשימה את עצמה, שהיא לא מספיק צנועה. כל עוד שהוא לא יהיה מקום ראשון, ייסורי מצפון מגיל ההתבגרות מלקין אותה, ואותם היא משליכה עליו.

בועז כל כך רוצה לרצות את אמא, הוא נואש לקבל ממנה הערכה, ולכן הוא מחליט לשנות כיוון לפרוץ את תקרת הזכוכית של אחיו, ובמקום לצעוד במסלול שלהם לפוניבז' וחברון, הוא הולך ומתקבל לישיבה הכי הדוקה במאה שערים, שם הוא מתעלה בקדושה, טובל כל בוקר במקווה, מגדל פאות שיעטרו את לחייו, וזקנקן שייתן לו הדרת פנים.

הוא חי על סטרואידיים של רגשות אשם, נקיפות מצפון, תחושת כישלון, אותם אמו השליכה עליו. ואותם רגשות הופכים אותו לקנאי, שממש מתפרץ בזעם על כל דבר שבקדושה.

מפוצץ בסטרואידיים של רגשות אשם, נקיפות מצפון מאמו, עוטה על עצמו עזות דקדושה, ויוצא להפגין, בצומת בר אילן נגד עבודות התשתית של הרכבת הקלה.

שם הוא נעצר. ואמו מקבלת טלפון ש'התכשיט' שלה יושב במעצר.

צלצול הטלפון מבית המעצר, לא מבשר על מה שכל כך ציפתה. אלא שבנה כבר לא חובש את ספסלי בית המדרש אלא את ספסלי בית המעצר, ומחכה לשחרור בערבות.

את תחושת האכזבה של נחמי אי אפשר אפילו לתאר.

בועז יושב מתוסכל, מצד ימין שלו מתיישבת תחושת כישלון, ומצד שמאל מתיישב 'משבר', ביניהם עומד היצר הרע, לנחם את בועז, ומציע לו מפרסי הניחומים שלו, אותם הוא מציע לכל הנופלים וכבר הציע לאמו בגיל ההתבגרות ולאחותו הגדולה.

הנער המאכזב

אמא דאגה לתת לו תחושה שכולם מאוכזבים ממנו, לא רק היא. גם אבא, רבותיו וחבריו. השערות הלבנות של אבא בגללו... כך אמרה לו פעם אחר פעם. "אם אקבל התקף לב, זה יהיה באשמתך", שיננה באוזניו. - "בחורי החמד שבשכונה מתרחקים מחברתך כדי שלא תקלקל אותם" הוסיפה.

בועז מיודענו כבר לא שה תמים, בנגן שלו יש קבצי שמע של קול באשה, בתחילה של אינן יהודיות, ובלעז, כי לטענתו זה לא בכלל האיסור, עד שהרגיש שזה מוזר "ציבא בארעא, וג'ורא בשמי שמיא?!" - האם קולה של גויה כשרה לאוזנו של יהודי יותר מקולה של בת העם היהודי?! הוא עשה קל וחומר להקל ולא להחמיר, אם של בת ניכר כשר על אחת כמה וכמה של בת ישראל. ובנגנו החלו להתנגן שירים תוצרת ישראל בכשרות 'פלפולי היצר' - "שכך אומנתו של יצר הרע, היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו לך עבוד עבודת כוכבים והולך ועובד".

למחר... היצר לקח את פיתוייו, צעד אחד קדימה, צעד שמבחינת הישיבה והוריו, היה לעבור כל גבול. ומכיסו של בועז נשרו כרטיסים להופעה, לא כזו המוטלת בספק, שמא בבית המשפט יבטל אותה ברגע האחרון, בטענה של 'הדרת נשים', כי בה לא הודרו נשים מהבמה, אלא אדרבא הן היו במרכזה.

במבט מאכזב, המשגיח הראה לו את הדרך החוצה, אל מחוץ לכותלי הישיבה. ובבית אמא קיבלה כהרגלה את בנה הסורר בסבר פנים חמוצות.

לא כאב לו לאכזב את אמא, היא בין כה מאוכזבת כרונית ממנו, לא משנה כמה הצליח תמיד היא הייתה מאוכזבת, ולכן לא משנה מה יעשה בין כה היא תהיה מאוכזבת.

האכזבה דחתה אותו החוצה, אל מחוץ לעולם החרדי, ושם מתברר, לא רק שזה בסדר, ללכת להופעה שנפרצים בה גדרי הצניעות, ואף אחד מהעולם החילוני החדש שלו לא יתאכזב ממנו. הוא גם עשה דבר 'טוב'.

בוויכוח סוער 'מעל גלי האתר', בין אחד מחברי הכנסת החרדיים לבין אחד מחברי הכנסת הרודפים את עולם התורה, התהדר האחרון, בערכים של החילונים: 'שוויון בנטל' ו'הדרת נשים'.

אלא שהראשון לא נשאר חייב, והטיח בפניו את התרמית, עד היום שיוקתם את החילוניות 'כחופש מעול תורה ומצוות', כדבר המאפשר לאדם ליהנות מכל מנעמי הגשם, ללא שום הגבלה הלכתית.

וכשהבנתם ש'הכיף' הגשמי לא מספיק משכנע את ההמון היהודי, כי נשמה יהודית כמהה לערכים, המצאתם ערכים, דווקא כאלו המתנגשים עם הערכים של התורה, כדי להרוויח כפול: גם שבהיצע שלכם יש ערכים, וגם כדי לשכנע שההלכה לא מספיק ערכית, ואדרבא היא סותרת ערכים עדכניים.

בין כל המודעות שעל הקיר ברחוב החרדי, המזמינות את הנשים החרדיות, למגוון רחב של: הופעות, סרטים, והצגות הומור. הייתה מודעה, המזמינה את הגברים בלבד, להופעה של אחד מגדולי הזמר החסידי. המודעה נתנה הזדמנות לבועז, לרפא את עצמו, מהאכזבה האין סופית שחוה בעולם החרדי. הוא לא ממתין אפילו לא לרגע אחד, שולף את הנייד, ומתקשר לאחד מארגוני הנשים... הוא מתעלם מעשרות המופעים, ההצגות והסרטים. המוצעים לנשים בלבד. ובעצם זוהי כבשת הרש של הגברים. די מגוחך להאשים את התרבות החרדית כמפלה לטובת הגברים, בזמן שהיא מפלה לטובת הנשים.

הצליח לו, ואכן, כבשת הרש נגזלה. הצלחה שזיכתה אותו לפירגון אדיר בעיני צופי המסכים, ושם באולפן הטלוויזיה, לקול המריע, הוא אמר: "עד לפני לא הרבה זמן, הייתי בטוח שאפילו בהלוויה שלי, לא יהיו

דברים טובים להגיד עליי, והנה היום, אני זוכה למבול של מחמאות.
מאותם דברים בדיוק, שגרמו לאכזבה ממני".

בגללך!

ההופעה של בנה באולפנים תפס אותה בשעה שהמתינה יחד עם אמה שהתלוותה אליה בחדר ההמתנה לרופאת השיניים, לא שהיא מסתכלת במסכים אלו, פשוט קולו של בנה גרם לה להביט בתדהמה במסך שלפניה, ולשמוע אותו אומר: "עד לפני לא הרבה זמן, הייתי בטוח שאפילו בהלוויה שלי, לא יהיו דברים טובים להגיד עליי, והנה היום, אני זוכה למבול של מחמאות. מאותם דברים בדיוק, שגרמו לאכזבה ממני".

היא חוטפת סטירה לפנים, כל האמת מוטחת בפניה ללא רחם.

"בגללך" נוזפת בה אמה. ומצטרפת לקול הפנימי שזועק מתוכה בהאשמה עצמית "בגללך".

הדואט בפזמון ה'בגללך' היה בשני קולות. קולה של אמה שראתה בחוסר שביעות הרצון מבוועז ובהאשמה האין סופית כלפיו את הסיבה לכך שהלך לחפש הערכה בשדות זרים.

אולם קולה של נחמי ראה 'בחטאות נעורים' שלה את הסיבה לקלקול בנה.

בגללך. בגללך. מבול של רגשות אשם מציף את נחמי, וצונאמי אדיר של נקיפות מצפון שוטף אותה על חטאיה בניעוריה.

בהתקף עז של הלקאה עצמית היא מתיישבת אצל הד"ר ודורשת ממנה עקירה ללא הרדמה.

"מה פתאום?" לא מבינה הד"ר - "זה כאבי תופת"

"מגיע לך" אומרת מיוסרת.

"לדעתי" מתערבת אמה - "היא צריכה הרדמה באזור של נקיפות המצפון".

"כדאי לשקול טיפול תרופתי" ממליצה הד"ר - "אפשר לנסות את הנרבן (Nerven) תרופה על בסיס צמחים שלא מצריכה מרשם רופא שמיועדת לטיפול במצב של חרדה ומכילה בין היתר את צמח עוזרר (Hawthorn), צמח מרפא שיש לו השפעה מרגיעה על הלב ועל מערכת העצבים".³

---

³ אין באמור שום המלצה או המלצה רפואית, מפני שאני לא רופא ואיני בקי כלל בעייני רפואה ותרופות. ואני לא מכיר כלל לא את תרופת הנרבן ולא את צמח העוזרר.

בומרנג

האם מנצלת את השפעת הנרבן, ועכשיו שעצבי בתה רגועים, היא מנסה להסביר לה שהיא חייבת להתעשת על עצמה.

"את בטח מכירה את הוויכוח המרתק בין השמש לרוח" מנסה לפתוח את לבה במשל - "מי תצליח לגרום להלך להוריד את מעילו. - הרוח מנסה ראשונה, מנשבת חזק בכל העוצמה, ומשיגה את ההפך - ככל שהרוח נושבת חזק יותר ההלך מהדק את מעילו לגופו יותר, במטרה לגונן עליו מהרוחות העזות. הרוח נכשלה ומגיע תור השמש, השמש מאירה פנים להלך, זורחת ומחממת את היקום, מזג האוויר החמים, נתן להלך להרגיש נעים, ולפשוט את המעיל - השמש מנצחת".

והנמשל בנועם ולא בכוח, בהארת פנים ולא בזעף.

"גם את" אומרת אמה - "צריכה להפסיק לנשוב על בועז הוריקן של אכזבה, ובמקום את צריכה לעטוף אותו בהערכה אין סופית"

"הערכה על מה?!" נשנקת בבכי - "בזמן שכן הגרושה, מככב כעילוי של הישיבה הטובה ביותר, בני מסתובב באולפנים מתגאה במעשי פריצות".

"אני מבינה" משקפת אמה את רגשותיה "חלומותייך להיות אמה של מלכות כקמחית התנפצו. אולם אסור לך לשחק לידידיו של יצר הרע. - הניסיון הנואש שלך לקפוץ אגרופים ולהדוף בנחישות את התקלקלות הבן, היא מלחמה לא מול נער צעיר חסר ניסיון באומנות הלחימה, אלא מול מלאך מנוסה ומיומן, שידוע לנצל את מהלומת האויב להחזירה כבומרנג כואב במיוחד, הוא לוקח את כל התסכול והאכזבה שלך מבנך, ומשתמש בו כנפט למדורה להבעיר את בעירת יצר הרע אצל בועז.

את צריכה לזכור שגם היצר הרע יודע למחוא כפיים, ואם את לא תמחאי אותם לבנך הוא ימחא לו אותם.

הסוד

אתי הגרושה קיבלה את שרביט הזהב, והוכתרה בתואר אסתר המלכה, אמה של מלכות, 5 בניה מככבים כעילויים במזרח של עולם התורה.

אימהות: נשות ראשי ישיבות, מנהלות סמינרים, מחנכות בבית יעקב, יועצות חינוכיות, היו מוכנות לשלם ממיטב כספם, כדי שאסתר תגלה להם את הסוד איך לגדל בנים עילויים.

ואכן, מנהלת הסמינר ניצלה את התקציב שיש לה למרצות בכירות, והזמינה את אסתר המלכה, לחלוק עם האימהות את המתכון לעילויים. גם נחמי הייתה שם.

מנהלת הסמינר פותחת את הערב, מזמינה את המלכה לעלות לבמה, פונה אליה בשאלת המיליון דולר: "מה הסוד?"

"אני לא באמת יודעת" משיבה בענווה - "אולי התפילות שהייתי מתפללת על ילדי".

"זו לא התשובה" מתפרצת מהקהל נחמי - "גם אני הייתי מתפללת מבוקר עד הערב, ופוקדת קברי צדיקים בכל הארץ".

"תפילה זה חשוב מאוד" מסכמת המנהלת - "אבל לא זה הסוד, כי הרבה עשו כך ולא עלתה בידם - כל האימהות כאן שופכות את ליבן בתפילה על בניהם שיצמחו לגדולי ישראל, וברוך ה' זוכות לבנים תלמידי חכמים, אבל מה הסוד לבנים עילויים?"

"אולי הצניעות שאני מקפידה עליה על פי תקנון בית יעקב" מנסה אסתר.

"זו לא התשובה" מתפרצת נחמי שוב - "אני מחמירה בצניעות פי כמה וכמה יותר מהתקנון, ובכל זאת לא עלתה בידי".

"אכן. צניעות זה חשוב מאוד" מסכימה המנהלת - "אבל גם זה לא הסוד, כי ברוך ה' הרבה מאימהות כאן מקפידות על צניעות וברוך ה' זוכות לבנים תלמדי חכמים, אבל מה הסוד לבנים עילויים?"

"נראה לי אני יודעת" אומרת רעיית מנהל התלמוד התורה בו למדו בניה של אסתר.

היא מוזמנת לבמה, מבקשת את רשות אסתר לחשוף את מאחרי הקלעים של בניה ומספרת:

הבכור שלה אכן היה ילד חמד חלום של כל אמא, תמיד מקום ראשון, 100 כל המבחנים, מצוין מקיר לקיר בתעודות.

אבל הבן השני היה אחד המתגרים בלשון המעטה

"מה פתאום" מזדעקת אסתר - "את מדברת שטויות, כל הבנים שלי אותו דבר".

"בדיוק. זה הסוד" פונה אשת המנהל לציבור הנשים - "אסתר מעולם לא ראתה חובה בילדים שלה, היא נתנה בהם אמון אין סופי, ולא משנה כמה מתגרים הם היו".

הנוסחה המשולשת של אמון יחד עם תפילה וצניעות שבכל אחד מהם לחוד אסתר הייתה מצטיינת, הוכיחה את עצמה, וגרמה לילדיה לכבד כעילויים של עולם הישיבות.

מנהלת הסמינר בהשראת המלכה אסתר פונה לאימהות:

נשים יקרות, לא רק יצר הטוב יודע למחוא כפיים. אם נחסוך מהילד, גם זה שלא מחבב במיוחד את יצר הטוב, את מחיאות הכפיים, הוא ימצא אותם אצל יצר הרע.

אתם בטח שואלים, בחסרות אונים, על מה נמחא כפיים, לבן או לבת שירדו לגמרי מהפסים, על חצי כוס המלאה שאמרת? אבל פעמים שהיא ריקה לגמרי, ואפילו היא במינוס.

התשובה: תאמצו את שיטת בית הלל⁴ -

כיצד מרקדין לפני הכלה? בית שמאי אומרים: כלה כמות שהיא. ובית הלל אומרים: כלה נאה וחסודה. אמרו להן בית שמאי לבית הלל: הרי שהיתה חירת או סומא, אומרים לה כלה נאה וחסודה? והתורה אמרה: ⁵ מדבר שקר תרחק! אמרו להם בית הלל לבית שמאי: לדבריכם מי שלקח מקח רע מן השוק ישבחנו בעיניו או יגננו בעיניו? הוי אומר ישבחנו בעיניו!

כן. גם ילד שהוא מקח רע, חגר רוחני, ומלא כיעור של חטאים, תשבח אותו, כאילו הוא חסיד ונאה במעשיו. - אַל תִּרְאוּנִי שְׂאֲנִי שְׁחִרְחִית שְׂשֻׁפְתִּי הַשֶּׁמֶשׁ - גם עם ישראל פעמים מושחרים בעוונות, אבל השחרות אינה חלק מהם, אלא שיזוף חיצוני. ובשונה משחריתו של כושי שאינו מתבהר אף פעם - ⁶ "הַיֶּהֱפֹךְ כּוֹשִׁי עוֹרֹ וְנִמְרַחֲבֵרֶתִיו?". שיזוף השמש מתבהר לאחר זמן - כך גם שחרות החטאים של עם ישראל אינה חלק מאישיותם, אלא מסכה המסתירה נשמה יהודית הבהקת באורם של מצוות.

גם ילד שמלוכלך במעשים שליליים, יש לו נשמה יהודית, החצובה מתחת כסא הכבוד, הכמהה לעשות את רצון ה', ועם מילים טובות ומחמאות יהיה ניתן לגרש את החושך השחור המכסה אותה - נזכור! חושך לא מגרשים במקלות! אלא מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך!

⁴ כתובות טז:יז.

⁵ שמות כג,ז.

⁶ ירמיהו יג,כג.

אמא של נחמי נותנת לה יד לדלג עמה בריקודים הביתה לרקוד לפני בועז ולשיר לו בחור נאה וחסוד. אבל נחמי לא מסוגלת, האכזבה מבנה חזקה ממנה, היא יושבת חזק על נקיפות המצפון מחטאות הנעורים שלה.

נחמי ג'וניור

נכדתה נחמי ג'וניור, בתה של מלכי (הסימן יפה לבנים) בפתח הדלת. זה היה נראה כעוד ביקור רגיל אצל סבתא, אלא שמהר מאוד היא הבינה שהיא הולכת להתנחל אצלה. אמא זרקת אותה מהבית כי תפסה אותה עם אייפון.

נחמי מבינה, שמעשה אימהות סימן לבנות מתפתח לדור הבא ומעשה סבתות הופך סימן לנכדות. משהו בגנים של המשפחה גורם לכל הבנות לעבור את גיל הטיפש עשרה בחיק יצר הרע. היא מתנחמת שלפחות לאחר החתונה כולן עולות על דרך המלך, ומסגלות לעצמן חזרה אורח חיים כשל בת ישראל כשרה וחסודה.

"אני לא מבינה את אמא" מתמרמרת נחמי ג'וניור - "סתם חוטפת עליי כריזה. הרי הרבה פעמים היא מביאה את המחשב נייד מהעבודה, ויושבת יחד אתנו לראות סדרות ותוכניות, אז מה היא רוצה ממני?!" בוכה בתסכול.

"מההה?!" מזדעזעת סבתא - "אמא מביאה הביתה מחשב עם גישה לאינטרנט ורואה אתכן תכנים שאינם תואמים לציבור שלנו. אני בהלם" טופחת על ראשה - "הייתי בטוחה שעד החתונה זה יעבור".

"אצל אמא זה בגלים" מדווחת הנכדה - "יש תקופה שהיא מביאה את המחשב ויושבת לצפות יחד אתנו, ואז היא שומעת שיעור נגד פגעי הטכנולוגיה, היא מתחזקת מבקשת מהבוסית שלה לבטל את האינטרנט בעבודה, ומאיימת שאם לא היא מתפטרת. עוברת תקופה מבקשת מהבוסית להחזיר את האינטרנט מביאה שוב את המחשב הביתה, שומעת שיעור... וחוזר חלילה".

הסבתא חווה התפרצות של הר געש בתוכה, לבה רותחת של תסכול ואכזבה יוצאת ממנה. תוך דקות ספורות היא בבית של בתה, ושם היא

אפילו לא מתאמצת לנסות להסתיר את רגשותיה, היא פשוט תופסת אותה באוזן, ומציאה אותה מהבית.

"לאיפה?" נבהלת הבת.

"לרבנות. מתגרשים!"

"אבל, אמא לא יכולה להתגרש מהבת שלה"

"ברור. שאפשר"

"אָ בְּרוּךְ" נאנחת מלכי - "עוד פעם נקיפות המצפון מגיל הנעורים מציפים אותה" מהרהרת. ומגישה בנימוס לאמה כדור נרבן.

היא מתפרצת לבית דין, ומקבלת את הלם חייה, אב בית הדין הוא בן הגרושה...

אב בית הדין מזהה שזו אמא של הסגן שלו מהתלמוד תורה... והמקום השני שלו מהישיבה... כואב את סערת הרגש שלה, מבין איכשהו מכמה משפטים שאמרה שמדובר בסיטואציה מורכבת.

בודק ביומן בית הדין ורואה שיש לו שעה פנויה, מוודא עם המומחה לנפש הפסיכולוג הרב נבון שעובד עם בית הדין, שגם הוא פנוי.

הפסיכולוגיה פגשה בעילוי

בחדר אחד הפסיכולוגיה פגשה בעילוי ויחד הם מנסים לתת מזור לנפשה של גברת רוטנברג, הם מקשיבים לה ולבתה, ולא קשה להם לזהות שהיא מאבדת את השפיות שלה כתוצאה מנקיפות מצפון מחטאות הנעורים שלה בגיל ההתבגרות.

אב בית הדין מציג מהזווית התורנית:

זו טעות לחשוב שנקיפות מצפון הם חרטה וחזרה בתשובה. 'צר הרע מתעתע באדם מייסר אותו בנקיפות מצפון וגורם לו לחשוב שזו חרטה ותשובה. אבל זו לא.

כדי להמחיש את דבריו, אב בית הדין מביא בפניהם את הסיפור של ריש לקיש⁷ -

ריש לקיש זבין נפשיה ללודאי (אוכלי אדם⁸), שקל בהדיה חייתא וגלגלתא, אמר גמירי דיומא בתרא כל דבעי מינייהו **עבדי ליה כי היכי דליחול אדמיה**. יומא בתרא אמרו ליה: מאי ניחא לך? אמר להו: בעינא אקמטינכו ואותבינכו וכל חד מינייכו אמחיה חייתא ופלגא. קמטינהו ואותבינהו כל חד מינייהו כד מחייה חד חייתא נפק נשמתיה חרקיניה לשיניה, אמר ליה: אחוכי קא מחייכת בי, אכתי פש לך גבי פלגא דחייתא. קטלינהו כולהו, נפק ואתא יתיב קאכיל ושתי.

⁷ גיטין מז.

⁸ רש"י שבת י'.

יש בסיפור כאן דבר מדהים, אותם קניבלים מאפשרים לקורבן שלהם בקשה אחרונה לפני שאוכלים אותו כדי שימחל להם... והם מוכנים לסבול ולהצטער בשביל זה, שהרי הסכימו לו להכות אותם.

אם הם מרגישים כל כך רע מעצמם עד כדי שמוכנים לחטוף מכות העיקר שימחל להם, למה הם אוכלים את הקורבן? אם הם מתחרטים מראש, שפשוט לא יאכלו אותו.

"מִבְּהִיל עַל הָרַעיוֹן" דופק אב בית הדין על השולחן - "נקיפות מצפון גורמות לאדם להרגיש רע עם עצמו, להביא עליו סבל, העיקר לא לחזור בתשובה, לכן אותם קניבלים מסיפורו של ריש לקיש בגלל נקיפות המצפון שלהם היו מוכנים לסבול ולחטוף מכות כדי שימחל להם על דמו, אבל לא היו מוכנים לוותר ולא לאכול אותו. כי החרטה שלהם היא סתם נקיפות מצפון ולא אמיתית".

"כמה שזה נכון" מצטרף הפסיכולוג - "אני גם רוצה לשתף מסיפור שיכול להפשיט את הרעיון יותר, בשנת 2019 היה מקרה של נהגת שפנתה עם רכבה לצומת צביון בכניסה לאור יהודה, באותה עת הגיעה למעבר החציה אישה בגיל 48 שהחלה לחצות לאט את הכביש. בעוד שהולכת הרגל חצתה, הנאשמת פנתה ימינה, פגעה באישה בחלק הימני של חזית הרכב, והרימה את הולכת הרגל על מכסה המנוע. הנהגת השלימה את הפנייה והטיחה את האישה אל הצד השמאלי של הכביש. לצערנו הולכת הרגל נהרגה בתאונה.

בכתב האישום נטען כי לאחר מכן הנאשמת בלמה והאטה, אך בהמשך נמלטה מהמקום בניסעה לכיוון חניון סמוך, שם החנתה. היא יצאה מהרכב ולאחר 10 דקות שבה אליו ובחנה את חזית הדופן הימנית. מכתב האישום עולה כי לאחר מכן נסעה מהמקום, ובדרכה הביתה עצרה במספר מקומות, שם מסרה שקי מזון לכלבים, מתוקף עבודתה כמטפלת בבעלי חיים. למחרת היא נעצרה.

במהלך הדיון בבית המשפט טענה הנהגת להגנתה כי חשה מאוד ברע כתוצאה מהדריסה ואפילו הקיאה על עצמה.

ולמרות שהיא הרגישה רע עם עצמה היא לא הושיטה עזרה לנפגעת ובדקה אולי היא יכולה להציל את חייה.

בית המשפט הרשיע את הנאשמת בנוסף לגרימת מוות ברשלנות גם בהפקרה, כשהשופט מנמק את פסק הדין: "במשך 11 דקות תמימות הנאשמת שהתה בקרבת מקום התאונה ובטווח שדה הראיה ממקום התאונה, אך באותה הזדמנות לא טרחה לסור למקום התאונה על מנת לעמוד על תוצאותיה", קבע השופט, "לא אוכל לקבל את טענת הסנגור לפיה העובדה שהנאשמת עצרה בקרבת מקום כ-11 דקות, מסירה מעליה את האחריות לעבירת ההפקרה. אין בין העצירה שנועדה לתועלתה ולצרכיה בלבד לבין מטרות העצירה המחויבות על פי חוק."

"זו בדיוק הנקודה" מסכם הרב נבון - "היא הרגישה רע עם עצמה עד כדי הקאה, היא הייתה אכולה נקיפות מצפון, אבל לא הלכה להושיט עזרה לנפגעת ואולי להציל את חייה, כי כל התחושות הרעות ונקיפות המצפון היו לתועלתה ולצרכיה בלבד".

יש גנבים שכדי להרגיע את נקיפות המצפון תורמים לצדקה, שוב רק כדי להרגיע את נקיפות המצפון, שהרי אינם משיבים את הגזלה אשר גזלו, ואינם מפסיקים לפשוט ידיהם מן הגזל. ולא רק, גם בעלי עבירות שאינם גזל, מנסים להרגיע את נקיפות המצפון על ידי נתינת צדקה, הם מרמים את עצמם בצדקה שהם נותנים שבזה הם עשו תשובה, אבל הגרוע יותר שהם חושבים שתעתועי הצדקה עושים רושם על שופט כל הארץ. ועל זה צווח ר' יונה בספרו שערי תשובה - זה נקרא שוחד וה' לא מקבל שוחד⁹ -

⁹ חלק א, העיקר השבעה עשר. וכן כתב בבן יהוידע (ברכות כח:): שצדקה ללא תשובה לא מהני. אלא שיש להקשות מדברי הגמרא (בבא קמא טז.) גבי ירמיה שאנשי ענתות צערו אותו: "אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם אפילו בשעה שעושין

אִם הַחוּטָא לֹא שָׁב אֶל ה'. לֹא יִתְכַפֵּר עֲוֹנוֹ בְּפַעַל הַחֶסֶד. כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר: אֲשֶׁר לֹא יִשָּׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד.

צדקה הכשילם בבני אדם שאינן מהוגנים כדי שלא יקבלו עליהן שכר" – וממה נפשך אי עבדי תשובה אמאי קפיד ירמיה, ואי לא עבדי תשובה, לא מהניא להו צדקה גם אם יתנו לעניים מהוגנים. ויש ליישב. ואולי אי גופא מי דלא עביד תשובה הקדוש ברוך הוא מכשילו בעניים שאינן מהוגנים. ועיין בקונטרס "מגיד דבריו ליעקב (תליתאה)", (פרשת ראה, סימנים ה-ו, מעמוד לא) **לגאון ר' יעקב חיים סופר**, שהביא את דברי המעיל צדקה שכתב שצדקה מהני גם בלי תשובה, ומפלפל בדבריו, מביא לו סייעתא מנבוכדנצר שאמר לו דניאל (ד, כד): "וחטאך בצדקה פרוק ופשעיך במחין עניין" אע"פ שליכא תשובה בגוי כדברי התנחומא (האזינו ס"ד), ומקשה עליו מר' יונה בשערי תשובה ועוד. ורצה לחלק שנהי שצדקה ללא תשובה לא מהני לכפרת עוון, מכל מקום מהני להצילו ממיתה וייסורים. אלא דלא ניחא ליה בתירוץ זה מפני דלא מתיישב ליה שפיר בלשונות חז"ל, ולכך ניסה להגיד שרק מי ששייך בתשובה תשובה מעכבת אבל מי שלא שייך בתשובה כאומות העולם תשובה אינה מעכבת. ועיין שם מה שהסיק בסופו שגם רשע שעשה צדקה יש לו את זכות הצדקה, אלא אם כן הצדקה באה בחטא, שנתן ממון שגזל, וכך מדויק גם מלשון המעיל צדקה (תתר"ג): "צדקה של רשע אינו מועילה כגון שגזל וגונב לתת לצדקה, או שמכווין לבייש לעני, או לגאווה, זה נקרא צדקה של רשע ולא יועיל". – קרי כל צדקה של רשע, או שהממון בא בגזל, או שמצות הצדקה מטרתה לרע כגון לבייש את העני או להביא את האדם לגאווה, ולדברינו או להשקיט את נקיפות המצפון ולמנוע מהאדם תשובה. לא חשיבא צדקה. ויש להתייבש עוד בדברים.

חרטה אמיתית - גורמת לאדם לתקן את מעשיו, ולהיות טוב יותר

תשובה מטרתה להפוך את האדם מחוטא לצדיק, להביא את האדם לשנות את מעשיו ולהטיב את דרכיו, קרי תשובה צריכה לגרום לאדם להיות טוב יותר, וממילא רק הרהורי חרטה, המביאים את האדם להיות טוב וצדיק יותר הם חרטה אמיתית המרכיבה את התשובה, אולם תחושת חרטה המביאה את האדם רק לתחושות דכדוך ועצב, חרדות ונרווים, אין בה שיפור דרכיו לטובה, וממילא אינה אלא חרטה מזויפת.

בכדי לפשט את הרעיון אב בית הדין, מביא סיפור על הפוסק הגאון הרב יהושע נויבירט זצ"ל -

לאחר שעבר את השואה הנוראה ועלה לארץ ישראל באוניית מעפילים, נאלץ לעלות עליה בשבת קודש מחמת חשש לפיקוח נפש.

הדבר ציער מאוד את הרב, כיוון שכל שנות המלחמה הקשה הצליח לשמור מצוות עד כמה שאפשר ובמיוחד שבת קודש, ואיך יתכן שדווקא עכשיו לאחר המלחמה, כשיצא לחירות, יחלל את השבת?!

בצערו הרב קיבל על עצמו שה' יזכה אותו ויעשה משהו עבור השבת, וכך עלה הרעיון לכתוב את ספר 'שמירת שבת כהלכתה' על שמירת שבת.

¹⁰ כאשר נאלצתי לעלות על האונייה ולהסתבך בחילול שבת מפני החשש לפיקוח נפש, קיבלתי על עצמי שהקדוש ברוך הוא יזכה אותי ואעשה משהו עבור השבת, וכך עלה הרעיון לכתוב ספר על שמירת שבת.

---

¹⁰ מתוך ההקדמה למהדורה שלישית.

"כאן לא מדובר בעבירה, כי הרי מדובר היה בחשש פיקוח נפש" מנתח אב בית הדין את הסיפור - "עם זאת צער חילול השבת, הביא את הרב נויבירט לעשות משהו טוב עבור חיזוק שמירת השבת, ולחבר ספר הלכה להלכות שבת".

"זה עמוק יותר" מוסיף אב בית הדין - "אם צערו של הרב היה מביא אותו לנקיפות מצפון ורגשות אשם. - וחרדות אלו היו מביאות אותו לכתוב את הספר, אזי הספר היה מתאפיין בחומרות קיצוניות בהלכות שבת. והמרתק שאדרבא איפכא, הספר נתפס בעולם ההלכה האשכנזי, כמיקל, בהשוואה לחומרות של החזון איש".

"יש סיפור על הרב נויבירט, אותו הייתי מספרת לתלמידותיי" מוסיפה נחמי - "פעם אחת הרב לא חש בטוב, הלך לרוקח כדי לקנות תרופה ובטעות הרוקח נתן לו רעל עכברים.

בליל שבת הרב בא לקחת מהתרופה ומצא שטעמה מר... וכדי לא לפגוע בעונג שבת, דחה את נטילתה לאחר השבת.

במוצאי השבת התבררה הטעות. ובזכות הקפדתו על שמירת עונג שבת בדקדוק רב, השבת שמרה עליו והצילה את חייו".

"מְבָהִיל עַל הָרַעִיּוֹן" דופק בהתלהבות אב בית הדין - "מרתק שההצלה של הרב הייתה בזכות הידור ב'עונג' שבת! זו בדיוק הנקודה" מסביר - "אם הרהורי החרטה מההפלגה בשבת (משום פיקוח נפש) של הרב נויבירט היו מביאים אותו לחרדות ולשמירת שבת מתוך נרועים, עצבים וצער. זה היה הופך את השבת ליום של חרדות, עצבים וצער, ההפך מעונג שבת" מסכם - "זה לסימנא שהרהורי החרטה הביאו את הרב למקום טוב יותר בקיום שבת ממקום של עונג ולא צער".

"ואוו. ואוו" מתעשתת נחמי - עכשיו היא שומעת את בין השורות בסיפור שהייתה מספרת לתלמידותיה, ומפנימה את המסר - "החרטה הביאה אותי לקחת את הצניעות למקום של קיצוניות חרדות וכעס, במקום

לקחת אותה למקום טוב יותר, לחצרות מלכים. ולהתלבש כבנות מלכים, נאות וחסודות כמו שנהגתי בתקופת היותי מחנכת בבית יעקב".

"אני רוצה להציג מהזווית שלי" מבקש הפסיכולוג הרב נבון - "הכרתי שני בחורים שכל אחד לחוד, נהג בצורה מופרעת ומסכנת חיים, ורחמנא ליצלן כל אחד מהם לחוד ביצע תאונת דרכים בה קופחו חיי אדם.

הראשון נכנס לדיכאון, שקע בחרדות, לא היה מסוגל להתחתן ולעבוד, פשוט נהרסו לו החיים. והשני לעומתו, תחושת החרטה האיומות גרמו לו את ההיפך, להביא טוב וחיים לעולם, והקים ארגון שכל מטרתו להציל חיים.

תחושת החרטה הן טובות בתנאי שהן גורמות לאדם לעשות טוב ולכפר על חטאיו, אבל אם הן רק גורמות לו לשקוע בחרדות ובעצבות, בלי לתקן את מעשיו ולעשות טוב תחת רע, הן מתבררות כמזויפות, שהרי הן לא תיקנו כלום".

.

תופעות הלוואי של נקיפות המצפון

אב בית הדין ממשיך, לא רק שייסורי מצפון אינם חרטה אמיתית ואינם חזרה בתשובה, וממילא אדם מייסר את עצמו לחינם כי לא נמחל לא כלום. הם גם גורמים לתופעות לוואי חמורות.

ייסורי המצפון בחלק מן המקרים גורמים לאדם להיות קיצוני לצד השני כניסיון נואש לפצות על חטאיו, עד כדי עצבים, מתח ולחץ - "נְרוּוֹם" בשפה הישיבתית. ויכולים לפתח OCD (הפרעה טורדנית כפייתית) מוסיף הפסיכולוג.

הסטייפלער מתייחס למי שעצביו מתוחים (נְרוּוֹם) כמחלה ומתחלואי היצר, במענה למכתבים ששלח לו פסיכולוג חרדי מארצות הברית ד"ר יעקב גרינוולד כתב בדבריו¹¹ -

¹²פעמים רבות באים אנשים מסוג אחר שהם מחמירים חומרות גדולות יותר מהדין וממילא מחליטים שאי-אפשר, וגם הדין אינם מקיימין על פי רוב או שסופן להיות כן. ובכולם אני מסביר להם מאד שאינו כן.

¹³והא כתיב אל תצדק הרבה, טעמו פשוט שעל ידי צדקות כזאת יכולים ליפול רחמנא ליצלן לשיגעון, וזה יבטלו מכל תרי"ג מצוות חס ושלוש, וכל ערום יעשה בדעת שלא לעשות חומרות במקום שהם מביאים לחטאים ופריקת עול חס ושלוש, כי ידוע לי כמה אנשים שהחמירו על עצמן יותר מדאי בעניינים שונים, וסופן היו שנשברו רחמנא

¹¹ המכתבים הודפסו בספרו 'עצות והדרכות' חלק א, פרק ב – מכתבי מרן הגר"י קניבסקי, מעמוד מה. חלק מהמכתבים נדפסו גם בספר 'קריינא דאגרתא'.

¹² עמוד נח.

¹³ עמוד ס.

ליצלן, ואפילו תפילה אינם מתפללים וכו', השם יתברך ירחם עליהם.

¹⁴ צריך לזכור שכל התורה כולה הוא מהקדוש ברוך הוא, ומי שאמר את החומרות אמר את הקולות, שבשולחן ערוך ובפוסקים מאן דאמר הא אמר הא ואם אדם יאמר שחושש יותר ממה שכתוב בשולחן ערוך, דומה לו¹⁵ שהוא מהדר במצות ובזהירות, ובאמת הוא פורץ גדר של תורה והוא מתחבולות היצר להכביד עליו עול העבודה עד שתהיה עליו למשא כבד, ועל ידי זה דוחהו אחר כך לפריקת עול תורה רחמנא ליצלן. וכן ידוע וראינו כמה מעשיות כאלו ה' ירחמהו ובוודאי מה שעל פי דין אין לחוש, אין לחוש כלל וכלל.

הסטייפלער מנחה ונותן עצה מעשית -

¹⁶ איש שמרגיש עצמו שעצביו מתוחים בענייני שמירת התורה, צריך הוא להניח כל הנהגתו על פי הוראת חכם, מבלי שיחקור כלל וכלל טעמים של ההוראה, וזה בדוק ומנוסה שמוכיח שהוא לא ידע כלל הטעמים כן הלכה פסוקה וכן יעשה, דאם לא כן חס ושלום יכול ליפול למחלה נוראה ואחר כך ליפול מכל שמירת התורה הקדושה חס ושלום.

חכמת הנפש של הסטייפלער אותה ינק מהתורה מסירה את הלוט מעל יצר הרע וחושפת את פרצופו האמיתי, שהעצבים המביאים לחומרות יתרות (נרוויים) הם הפארק של יצר הרע. כן. פעמים היצר בא גלוי ומשכנע את האדם לעבור עבירות. ופעמים הוא מתחפש לראש ישיבה

¹⁴ עמוד נד.

¹⁵ מלשון נדמה לו

¹⁶ עמוד נה

עם פארק זקן ארוך ומשכנע את האדם לעשות מצוות בהידור ודקדוק רב הרבה יותר מהשולחן ערוך... וזו מתחבולות היצר לבא אל האדם בהפוכה, במטרה לייאש, לדכא ולשבור אותו. ולהשיג את התוצאה המיוחלת של היצר פריקת עול רחמנא ליצלן.

וכעין זה כתב החפץ חיים לגבי לשון הרע¹⁷ -

וְאִם רוּאָה הַיֵּצֶר הָרָע, שֶׁבָּאֵלוּ עֲנִינִים לֹא יִנָּצַח לְאָדָם, הוּא מְרַמֶּה אוֹתוֹ בְּהֶפְדָּ, שֶׁמַּחְמִיר עָלָיו כָּל כֶּךָ בְּעֵנֶן לְשׁוֹן הָרָע, עַד שֶׁמְרַאָה לוֹ שֶׁהַכֹּל נִכְנָס בְּכֻלּוֹ לְשׁוֹן הָרָע, וְאִם כֵּן אֵי אֶפְשָׁר לַחֲיוֹת חַיִּי תֵּבֵל בְּעֵנֶן זֶה אִם לֹא שֶׁיִּפְרֹשׁ לְגַמְרֵי מַעֲנִינֵי הָעוֹלָם, וְהוּא כְּעֵין דְּבֵית הַנְּחֹשׁ הָעָרוּם שֶׁאָמַר (בראשית ג, א): "אֵף כִּי אָמַר אֱלֹקִים לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הָגֶן".

אב בית הדין מסכם, על פי דעת תורה בהרבה מן המקרים הנרדפים והקיצוניות לא מחזיקים מעמד וגורמים לאדם להיות קיצוני לצד השני ולפרוק כל עול. - ובנוסף יכולים לפתח אצל האדם הפרעות נפשיות, מוסיף הפסיכולוג.

¹⁷ בהקדמה לחפץ חיים.

פינג פונג במגרש היצר

עכשיו שאנו מבינים את טכניקת המשחק, שגם המדובב לפריקת עול וגם המדובב לקיצוניות של נרווים, הוא אותו שחקן - יצר הרע. פעמים שיצר הרע אוהב להשתעשע עם תלמידיו ולהפוך אותם לכדור הפינג פונג שלו. הוא משחק עמם פינג פונג, מקיצון לקיצון, תקופה הוא קיצוני עם נְרוּוִים ותקופה הוא קיצוני לצד ההפוך - מותר הכל על קצה פריקת עול. לדוגמא אנשים שיום אחד מקבלים חיזוק שוברים ומנפצים את כל מכשירי הטכנולוגיה שברשותם, ולאחר תקופה רוכשים שוב את אותם מכשירים באלפי שקלים וגולשים למקומות טינופת יצר הרע, שוב לאחר תקופה מתחזקים¹⁸ מנפצים הכל ולאחר תקופה... וחוזר חלילה.

"רגע. נשמע מוכר" מסתכלת נחמי על בתה מלכי. ואומרת: "את מבינה שאת בעצם הכדור במשחק הפינג פונג של היצר, הוא חובט בך מקיצון לקיצון, פעם את בקיצון השלילי יושבת עם בתך לצפות במסכים בתוכניות שאינן לרוח התורה. ופעם את בקיצון השני זורקת אותה מהבית על זה שמצאת אצלה מסך קטן".

נחמי מסיטה את מבטה לאב בית הדין והפסיכולוג: "אז בעצם אתם אומרים" בודקת אם ירדה לסוף דעתם - "שלא באמת שבנו בתשובה על חטאות הנעורים שלנו, והחרטה שלנו היא מדומה ומתרמית היצר ואינה אלא נקיפות מצפון. אצלי זה מתבטא בקיצוניות ובנְרוּוִים בצניעות עד כדי חרדות אותם אני משליכה על בני בועז. ואצל בתי מלכי זה מתבטא במשחק פינג פונג של היצר".

"אכן" מאשרים

¹⁸ ברור שאצל כל אדם לא כל הזמנים שווים, יש זמנים שמתחזק יותר ויש זמנים שפחות – לא על זה אנו מדברים. אנו מדברים על קיצוניות של אנשים שנמצאים לסירוגין פעם בקיצון הזה ופעם בקיצון ההפוך.

"אז מה התשובה על חטאות הנעורים שלנו?" מבקשת תרופה לשורש הבעיה.

חטאות נעורים

אב בית הדין מלמד אותן פרק 'בחטאות נעורים' ואת דעת תורה בנושא. המעבר מילד לאדם בוגר לא קורה בין לילה במסיבת בר ובת המצווה, זהו תהליך שלוקח כמה שנים, ונקרא גיל ההתבגרות, בגיל ההתבגרות האדם מתפתח הן מבחינה גופנית והן מבחינה שכלית, אלא שקצב התפתחות לא זהה, הגוף משיג את השכל, כך האדם מוצא את עצמו בגיל הטיפש עשרה עם גוף גדול ושכל קטן.

בנוסף בגיל זה הנער מתחיל לגלות עולם, מתפתחת אצלו סקרנות לבחון ולהכיר את העולם. המאתגר שאל המסע בעולמו הוא צועד מצויד בגוף גדול ושכל קטן - אָ בְרוּךְ.

לכן התורה מתייחסת בסלחנות לחטאות נעורים, ורואה גם את המזיד והפשע קרי את ה'בכוונה' וה'להכעיס' שבהם, כשגגה.

"מההה?!" תממה נחמי בפרצוף של מאיפה הבאת את הרעיונות האלו - "אני מבינה, זה חלק מתורת אמך... (הגרושה מהרהרת בלבה), של אמון ללא תנאים בילד, ולסלוח לו על כל פשעיו וחטאיו..."

"זו דעת תורה" משיב בממלכתיות - "זו משנתו של רבינו יונה. על דברי הפסוק בתהילים (כה, ז): **"חַטָּאוֹת נְעוּרַי וּפְשָׁעַי אֶל תִּזְכֹּר"** כתב¹⁹ -

וזהו שאמר דוד עליו השלום: **"חטאות נעורי ופשעי אל תזכור, כחסדך זכר לי אתה למען טובך ה'".** חטאות הן בין השגגות בין הזדונות שאדם עשה בנערותו, **בעוד יצרו תוקפו ודעתו נקלה**, אך אותם שעושה אחר שגדל בשנים והוא שלם בדעתו, נקראים 'פשעים', אלו המרדים ועל זה

¹⁹ בפירושו על אבות, פרק ג, משנה טו.

היה מתודה ואומר: "בין החטאים שבנעורי, בין הפשעים שעשיתי אחר שגדלתי אל תזכור.

רבינו יונה מלמד אותנו שבגיל הנערות, יש פער גדול בין היצר לדעת האדם: "יצרו תוקפו ודעתו נקלה" - דעת קטנה ויצר גדול.

ובגלל פער זה בין היצר לדעת, גם הזדונות של הבחור בגיל ההתבגרות נחשבות כשוגג.

לפעמים מחנך שומע על בחור שחטא במזיד, ואפילו עבירה חמורה מדאורייתא - ומתחיל לצעוק על הבחור: 'שייגעץ' מושחת' 'מקולקל' וכדומה. ואפילו אם הוא לא אומר לו את זה במפורש, מכל מקום הבחור מרגיש בדיוק מה שהמחנך חושב עליו. (דיברנו הרבה על כך שהרגשות מוקרנות מאחד לשני - 'כמים הפנים אל הפנים כן לב האדם אל לב לאדם').

רבינו יונה מלמד אותנו כיצד להתייחס לחטאים של בחורים: הרי הקדוש ברוך הוא לא מתייחס לחטא זה כמזיד אלא כחטאת ושוגג, אם כן מדוע המחנך מחמיר עם הבחור יותר מהקדוש ברוך הוא?²⁰

"אמא יקרה" פונה אב בית הדין לאם ובתה, אל תחמירו על עצמכן יותר מהקדוש ברוך הוא, אם הוא מתייחס בסלחנות לחטאות הנעורים שלכם, ורואה בהם כחלק מלמידת החיים והכרת העולם בתהליך של ניסוי וטעיה, אתן יכולות להיות 'רגועות' (בכל מובן המילה!).

כל נער ונערה עוברים בצורה שונה את הניסוי והטעיה שלהם בהכרת עצמם ובלמידת העולם, עד שמגיעים לבגרות אז הדעת שלמה והם בעלי השקפה נכונה על החיים.

²⁰ שיחות עם הרב שלמה הופמן, על מודעות והתמודדות, שיעור 4 - 'התמודדות עם החטא' עמוד 129.

יש נערים שמתנסים באי ציות לסדרי הישיבה ויש נערות שמתנסות במתיחת גבולות התקנון. יש מתבגרים שמוציאים הרבה מורה היתר ויש נערות שמשכנעות את עצמן שכל איסורי צריכת התרבות המערבית על שלל גווניה היא רק לבנים, ולהן מותר הכל. יש שלוקחים את הניסוי והטעיה צעד קדימה ואפילו כמה צעדים ונכשלים בדדונות ואפילו פשעים של איסורים מפורשים.

השאלה מה קורה ביום שהדעת שלמה, ביום שאחרי גיל התבגרות, ביום שהם נושאים אשה ומקימים בית. אם אז הם הגיעו למסקנה שדרך התורה היא הדרך הנכונה ואותה הם מאמצים לאורח חייהם, ללא התחכמויות ומורה היתר של גיל הטיפש עשרה, הם יכולים לשכוח את חטאות נעורים ולהיות סמוכים ובטוחים שה' מחק אותם, שכח ולא זוכר אותם²¹ - חטאות נעורי ופשעי אל תזכור.

כאן יצר הרע משחק את משחק הזיכרון, הוא משתמש בכל הטכניקות שלו שנזכור היטב את אשר עוללנו בנעורינו. הזיכרון שלנו הוא הקלף המנצח של היצר. בעוד שהשכחה היא הקלף המנצח שלנו. כדברי הבן איש חי בפירוש הפסוק: "שִׁמְח בְּחֹר בְּיָלְדוּתֶיךָ וְיִטִּיבְךָ לְבָבְךָ בְּיָמֶיךָ בְּחֹרֹתֶיךָ" -

זֶה יֵצֵר הָרָע, שְׂרָאשׁוּ מְתוֹק וְסוֹפּוֹ מָר (דברים ז, טו). נראה לי בס"ד הכונה בתחלה ידבר מתוק שיאמר שִׁמְח בְּחֹר בְּיָלְדוּתֶיךָ וְיִטִּיבְךָ לְבָבְךָ בְּיָמֶיךָ בְּחֹרֹתֶיךָ (קהלת יא, ט) ויש זמן הרבה לפניך שתעשה התשובה ותתקן המעוות ונמצא אתה נוחל שני עולמים. ואחר שירשיע ביותר ויקריבו ימי הזקנה חושש פן יעשה תשובה אז אומר לו דע כי רעתך גדולה והסכלת עשו ואם תחשוב לתקן ולשוב על מה שכבר עשית אין תועלת בזה לחומר הדבר שאפילו על שיחה קלה

²¹ כמובן בלשון שאינה אלא לסבר את האוזן

יְבִיאֵךְ הָאֱלֹקִים בְּמִשְׁפָּט וְאִם כֵּן לִמָּה תִהְיֶה קֶרֶחַ מִכָּאן
וּמִכָּאן? טוֹב שֶׁתְּשַׁלֵּם יָמֶיךָ בְּתַעֲנוּגִים וְהַחֲשָׁבוֹן אֶחָד הוּא!

וְכך מִלְמַד ר' דָּב שוֹרְצְמָן זצ"ל רָאשׁ יְשִׁיבַת בֵּית הַתְּלִמוּד וְחֲתָנוֹ שֶׁל ר' אֶהֱרֹן קוֹטְלֵר רָאשׁ יְשִׁיבַת לִיקוּוֹד²² -

הַשָּׁטָן מְקַלְקֵל עַל יְדֵי הָעֵבֶר, בְּנִקּוּדָה בָּהּ הִיָּה כִּישְׁלוֹן בָּהּ
מִנְסָה הַשָּׁטָן לְקַלְקֵל אֶת הָעֵתִיד. הוּא שׁוֹאֵל כְּבִיכּוֹל אֵיךְ
יִכְוִלִים לִהְיוֹת צְדִיק?! תִּרְאֶה אֵיךְ נִכְשַׁלְתָּ בְּעֵבֶר וּמִכָּאן בְּרוּר
שֶׁלֹּא תֻּכַּל לִהְיוֹת צְדִיק, כִּי זֶה קֶשֶׁה וְכָל כִּיּוּצָא בְּזֶה.

לִזֶּה נֹאמֵר בִּקְהֵלֶת (יֵא, ט): "שִׁמְח בְּחֹר בִּילְדוּתְךָ וְיִטִּיבְךָ
לִיבְךָ בִּימֵי בְּחֹרוּתֶיךָ וְהִלֵּךְ בְּדַרְכֵי לֵבְךָ וּבִמְרָאֵי עֵינֶיךָ וְדַע כִּי
עַל כָּל אֱלֹהִים יְבִיאֵךְ אֱלֹקִים בְּמִשְׁפָּט". (וּבִשְׁבַת (סג): מִבְּאֵרֶת
הַגְּמֵרָא זֶה לְשׁוֹנָה: "אִמֵּר רַב הוֹנָא, מֵאִי דְכֹתִיב שִׁמְח בְּחֹר
בִּילְדוּתְךָ וְגו', עַד כָּאן (עַד וְדַע כִּי עַל כָּל אֱלֹהִים וְגו') (רִש"י שם))
דְּבָרֵי יֵצֶר הָרַע מִכָּאן וְהִילֵךְ דְּבָרֵי יֵצֶר טוֹב, עַד כָּאן.

אֵךְ צְרִיךְ לְדַעַת כִּי לְפַעֲמִים גַּם הַיֵּצֶר הָרַע אֹמֵר 'דַּע כִּי עַל
כָּל אֱלֹהִים יְבִיאֵךְ הָאֱלֹקִים בְּמִשְׁפָּט' - כָּל כֵּךְ הִרְבָּה רַע
שַׁעֲשִׁית יְבִיאֵךְ ה' בְּמִשְׁפָּט וּמִמִּילָא אֵינְךָ שׁוֹיֵךְ לְצַדִּיקוֹת,
וְלִכְךָ אֵין לְךָ עֲצָה אֱלֹא לְהִתִּיַּאֵשׁ, כִּי 'אַתָּה לֹא מִצְלִיחַ'.

וּלְמִסְקָנָה מְסִיק רָאשׁ יְשִׁיבַת בֵּית הַתְּלִמוּד -

'אַתָּה הָעֵבֶר אֲפֹשֶׁר לְחַתּוּךְ' הָעֲצָה לִזֶּה הִיא כְּנֹאמֵר בִּקְהֵלֶת
בְּפִסּוֹק שְׁאַחֲרֵינוּ²³ "וְהִסֵּר כַּעַס מִלִּבְךָ וְהָעֵבֶר רַעָה מִבְּשַׁרְךָ כִּי
הִילְדוֹת וְהַשְׁחָרוֹת הַבִּל". הִסֵּרֶת כַּעַס מִן הַלֵּב וְהָעֵבֶרֶת רַע
גּוֹרְמִים שֶׁאֲפֹשֶׁר לְחַזֹּר בְּתוֹבוֹהָ.

²² מֵאִמְרֵי רַבִּי דָּב שוֹרְצְמָן זצ"ל, וִיקְרָא, פֶּרֶשֶׁת שְׁמִינִי, מֵאִמֵּר וְהִי בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי -
חִידוּשׁ הַבְּרִיאָה, עֲמוּד פֶּא

²³ יֵא, י.

"מִבְּהִיל עַל הָרַעיוֹן" דּוֹפֵק אֶבֶת בֵּית הַדִּין עַל הַשּׁוֹלְחָן - "נִרְאָה שְׁדַּבְרֵי רֹאשׁ הַיִּשִּׁיבָה נִכְתְּבוּ מִלָּה בְּמִלָּה עֲבוּרִכֶּם, וְאֵנִי אֲחֻזֹּר עֲלֵיהֶם -

'את העבר אפשר לחתוך' העצה לזה היא כנאמר בקהלת בפסוק שאחריו²⁴ "והסר כעס מלבך והעבר רעה מבשרך כי הילדות והשחרות הבל". הסרת כעס מן הלב והעברת רע גורמים שאפשר לחזור בתשובה.

יצר הרע מתעקש להזכיר לכן את חטאות הנעורים, כדי להכניס בליבן כעסים וחרדות, אבל זכרו כי הילדות והשחרות הבל. כל חטאות הנעורים הן הבל וריק, וכך גם ה' מתייחס אליהן, לכך תהיו רגועות להסיר כעס מלבן ורעה מבשרכן, ורק אז יפתח בפנין פתח התשובה.

"כבוד הרב" מקשה נחמי - "אבל גם שוגג צריך כפרה, והרי חטאות נעורים על כל פנים נחשבים כשגגה?"

"אתן הרי נשואות" - משיב אב בית הדין - "ואם כן בחתונה נתכפרו עוונותיכם, שהרי חתן וכלה²⁵ נמחלים עוונותיהם.

המשגיח הגאון הרב וולבה מדריך את החתנים שגם לאחר חתונתם אין לספר לרעייה על חטאות נעורים²⁶ -

האשה צריכה לדעת את כל פנימיותו של בעלה, שאיפותיו, שמחותיו ודאגותיו. מה שעבר עליו ומה שעשה רושם עליו. מלבד חטאות נעורים וכדומה שאין תועלת בסיפורם ואשרי כיסוי חטאה.

²⁴ יא, י.

²⁵ עיין בילקוט יוסף (שובע שמחות, כרך א, הלכות חופה וקידושין, פרק ג - הנהגות חתן ביום חתונתו, עמוד צג) שדן אם גם לכלה נמחלים עוונותיה או רק לחתן, מביא את השיטות בנושא ומסיק שגם לכלה נמחלים עוונותיה.

²⁶ בקונטרסו 'מאמרי הדרכה לחתנים', שיחה שלישית, עמוד 17-18.

המשגיח הרב וולבה מנחה את הבחור לא לשתף את רעייתו בחטאות נעורים, וזאת למרות שגם היא יתכן חטאה בחטאות נעורים, וכדברי האדמו"ר מצאנז בספרו שו"ת דברי יציב²⁷ -

בחטא גדול הרע הזה נכשלים וכו', ואחד נשים ואחד אנשים נכשלים בהוצז"ל שלא במקום מצוה, כאשר שמענוה **מצויה בנשים יותר**.

ועיין עוד בגמרא²⁸ גבי בנתיה דשמואל ואכמ"ל.

ובאור החיים הקדוש:²⁹ ואם תנשא יהיה כוונתה למלאות תאוותה הבהמית כי שלה גדול.

הנחיית הרב וולבה לא לנהל שיח על חטאות נעורים, מפני שצריך להשאיר אותם מאחור, למחוק אותם מהתודעה, ולא להתייחס אליהם בחומרה יותר ממה שה' מתייחס אליהם.

---

²⁷ אבן העזר, סימן לה, אות ב. הדברי יציב מצטט מדברי ספר: 'הגדה על פי ברית מטה משה' מלפני יותר מ-300 שנה.

²⁸ שבת סה.:-

²⁹ ויקרא (פרשת תזריע), פרק יב, פסוק ב, ד"ה עוד ירמוז

סותר על מנת לבנות

"מזל שנחמי, נכדתי, לא שומעת אתכם" נאנחת הסבתא, ואז מוסיפה בטון מודאג: "רק זה חסר לי, שהיא תקבל גושפנקא לכך שהיא לא צריכה לקחת אחריות על המעשים שלה. שכל התנהגותה, גם השלילית, היא רק 'בטעות ובשגגה'."

חס ושלום! מוחים אב בית הדין והפסיכולוג - הדברים הם בדיוק להפך. אנו מטילים על נחמי את מלוא האחריות למעשיה. עד גיל בר או בת מצווה, אכן ההורים נושאים באחריות. אך מרגע שהילד מגיע למצוות, מברכים ההורים: 'ברוך שפטרנו מעונשו של זה', ומעבירים בכך את האחריות לנער או לנערה עצמם.

זהו שלב מכריע: מרגע זה מתחיל תהליך בו הנער רוכש לעצמו 'בחירה חופשית'. אם עד כה קיים תורה ומצוות מפני שכך התחנך על ידי הוריו, מהיום הוא עושה זאת מתוך בחירה אישית. כדי לרכוש בחירה חופשית אמיתית ולגבש זהות עצמית נפרדת, יש במידת מה צורך בסתירה כלפי חינוך ההורים - תהליך טבעי שמכונה בפסיכולוגיה מורטוריום - מעין הפוגה בהשפעת ההורים והמחנכים, ובמקומה התחזקות השפעת 'קבוצת השווים' - חבריו בני גילו.

מסופר על ה'בריסקר רב' שהיה נוהג לומר לבנותיו: "פחות משנה לאן אתן הולכות - יותר משנה עם מי אתן הולכות". תובנה עמוקה זו מדגישה את חשיבות הסביבה החברתית דווקא בגיל שבו הזהות נמצאת בתהליך של עיצוב.

אחד המאפיינים של גיל זה הוא שהמתבגרים מחליטים איך יקראו להם, מחליפים את שם החיבה לטובת השם המלא. מ'שימי' לשמעון, מ'מיכלי' למיכל, או מהטעמה ממלעילית למלרעית.

הדרך המתגרת של גיל ההתבגרות היא הדרך בה המתבגר בונה את זהותו האישית ואת קומתו הרוחנית, ובשביל זה, לא אחת, עליו 'לסתור על מנת לבנות'³⁰. הסתירה איננה הרס, אלא מהלך של 'מלאכת מחשבת' - פירוק לצורך בנייה מחודשת של האישיות, של הבן תורה, של קומת האדם השלם.

אם בסופו של התהליך, ביום בו הוא הופך לאדם בוגר, המתבגר הצליח לגבש אישיות חיובית ולהרים את בנין אישיותו לגבהים - מתברר שכל סתירות העבר היו שלבים בדרך לבניין, מלאכת מחשבת של סותר על מנת לבנות. אך אם גיבש לעצמו זהות של 'פורק עול' - מתברר שהסתירות של גיל התבגרות היו הרס וחורבן, ואינם אלא 'מקלקל'.

קולו של את בית הדין היה רך אך נחרץ: "לכן על הבחור או הנערה לקחת אחריות מלאה על מעשיהם בגיל ההתבגרות, להבין את המשמעות העמוקה של הסתירה מול ההורים והמחנכים, ולוודא שזו תהיה מלאכת מחשבת של סתירה על מנת לבנות בנין לתפארת, ולא חס ושלום של סתירה שאינה אלא 'מקלקל'".

"בניין לתפארת", מדגיש אב בית הדין, "אינו בניין המלא בסדקים ושברים של דיכאונות, תחושות אשמה ונקיפות מצפון".

בניין כזה הוא בניין רעוע! - אם תהליך ההתבגרות מותיר את הנער שבור, חסר אמון בעצמו, מרוסק נפשית - הרי שלא היה זה תהליך של 'סתירה על מנת לבנות', אלא סתירה שגרמה הרס - הרס נפש האדם.

ההתבגרות איננה באה לשבור את האישיות - אלא לזכך אותה, לברר את מהותה, ולעצב אותה מחדש. זוהי תקופה של בניין מתוך סתירה, דרך ניסוי וטעייה, דרך מרד נעורים טבעי - אך סתירה על מנת לבנות

---

³⁰ לא מדובר בסתירה עד ליסוד של חינוך ההורים. הבניה המחודשת מושתת על יסודות חינוך ההורים.

במלאכת מחשבת, אישיות בריאה וטובה. ולא חס ושלום להרוס את האישיות, ולפתח נפש הסובלת מחרדות, נרוויים, לחצים ודיכאונות.

"סגולה לבנים צדיקים"

"אם דברי הרב נכונים, וה' שכח ומחק את חטאות נעורי" מקשה את שאלת המיליון דולר - "למה חטאות אלו בעוכריהם של בני, והם לא זוכים להיות עילויים? למה הם לא מצליחים לקחת את המקום הראשון?"

"חשבונות שמים איני יודע. ואני גם ממליץ לכן לא להתעסק בחשבונות אלו כי בהדי כבשא דרחמנא למה לך". עם זאת אני יכול להציע בפניך התייחסות של ר' אייזק שר לבניהם של מי שנוהגים בפרישות יתרה³¹

-

וכאשר שאלתי צדיק אחד אם זוהי (פרישות יתרה) הדרך הטובה למה אין בניהם טובים, **ועל פי רוב הבנים הם טיפשים או רשעים?** על זה קבלתי מענה שזהו מסודות היצירה שגם חזקיה המלך שהיה צדיק יצא ממנו מנשה שהיה רשע...

מדברי ר' אייזק שר רואים, שהוא רואה בפרישות יתרה ובצניעות קיצונית סגולה לבנים טיפשים (ההפך הגמור מעילויים...) ורשעים.

"הסגולה" הזו מופיעה כבר בגמרא וברש"י - קיצוניות בצניעות הביאה את אחד הילדים הרשעים ביותר בהיסטוריה - אותו אדם, מייסד הנצרות.

גמרא³² -

כשם שהדעות במאכל כך דעות בנשים, יש לך אדם שזוב נופל לתוך כוסו וזורקו ואינו שותהו וזו היא מדת פפוס בן

³¹ בספרו 'קדושת ישראל', פרק א, בהערה.

³² גיטין צ.

יהודה שהיה נועל בפני אשתו ויוצא. ויש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו ושותהו וזו היא מדת כל אדם שמדברת עם אחיה וקרוביה ומניחה. ויש לך אדם שזבוב נופל לתוך תמחוי מוצצו ואוכלו זו היא מידת אדם רע שרואה את אשתו יוצאה וראשה פרוע וטווה בשוק ופרומה משני צדדיה ורוחצת עם בני אדם עם בני אדם סלקא דעתך אלא במקום שבני אדם רוחצין.

וברש"י: פפוס בן יהודה - בעלה של מרים מגדלא נשיא היה וכשיוצא מביתו לשוק נועל דלת בפניה שלא תדבר לכל אדם ומדה שאינה הוגנת היא זו שמתוך כך איבה נכנסת ביניהם ומזנה תחתיו.

מרים מגדלא נשיא הייתה אמו של אותו אדם לשיטת תוספות.³³

---

³³ במסכת חגיגה דף ד. (ד"ה הוה שכיח). אולם עיין תוספות שבת קד: ד"ה בן סטא בשית רבינו תם, אולם גם לרבנו תם בנה היה רשע.

קמחית vs פפוס

"מה ההבדל בין הסגולה של קמחית לסגולה של פפוס? למה זו הביאה 7 בנים כוהנים גדולים וזו רחמנא ליצולן הביאה את ההפך הגמור - את הנצרות? הרי לכאורה שתיהן חומרות יתרות בצניעות!"

"אתן צודקות, זה מבלבל, הרבה נשים טעו בסגולה של קמחית והביאו על בניהן תוצאה הפוכה כדברי חכמים לקמחית: "הרבה עשו כן ולא הועילו".

שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בכהונה גדולה. אמרו לה חכמים: מה עשית שזכית לכך? אמרה להם: מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שער. אמרו לה: **הרבה עשו כן ולא הועילו.**

סגולת הצניעות בתוך ביתה, עבדה לקמחית, אבל להרבה נשים שעשו כמוה לא עבדה.

למה? מה הסוד של קמחית?

עונה³⁴ הגאון ר' שניאור קוטלר ראש ישיבת לייקווד, קמחית לא הייתה קיצונית! אדרבא הגדלה שלה שידעה לאחד את כל הקצוות יחד. - הקפידה בקפידה יתירה בצניעות אבל כזו שלא באה על חשבון שלום הבית שלה.

המומחה לשלום בית וחינוך ילדים **הרב נחום דיאמנט** מביא אסמכתא לדברי ראש הישיבה, מדברי התוספות ישנים³⁵: "לא ראו קורות

³⁴ מובא בספר 'בנין הבית', שיעור שלישי, עמוד 93.

³⁵ יומא מז.

ביתי קלעי שערי. **בשעה שהייתה יכולה לכסותם** - היא לא כסתה תמיד, כי היו פעמים שחומרה זו יכלה לפגוע בשלום בית.

הקסם של קמחית שידעה להלך במיומנות כלוליינית על חבל דק, להחמיר בצניעות ומבלי ליפול לתהומות הקיצוניות.

הרעיון מתחבר לסיפור על הגאון ראש הישיבה ר' אהרון לייב שטיינמן זצ"ל שהפסיק את חומרתו שלא להשתמש במים מן הברז בפסח מחשש לחמץ, לאחר שהרבנית בטעות השתמשה במים מהברז, וכשהבחינה בטעות נבהלה כל כך וקראה: 'הכנסתי חמץ הביתה'. ולמרות ניסיונות בעלה להרגיעה שזו רק חומרא, היא לא נרגעה. אזי ראש הישיבה הפסיק את החומרה הזו כליל כדי להוכיח לה, שאכן זו חומרה ולא מעיקר הדין. ורק לאחר פטירתה של הרבנית חזר שוב לחומרא זו.

זו חכמה גדולה לנהוג בפרישות יתירה ובחומרה גדולה מבלי לפגוע בשלום הבית, וזו הייתה המיומנות של קמחית שידעה להלך בין הטיפות בין טיפה של צניעות לטיפה של שלום בית.

ביהדות יש 2 כתרים רוחניים³⁶: כתר תורה וכתר כהונה, מרתק לראות את ההבדלים ביניהם, בכהונה יש חשיבות למשפחה, ומשפחה היא תנאי הכרחי לכהונה, ראשית כהן מוכרח להיות מיוחס מזרע אהרון הכהן, ולא רק, התורה מאוד מקפידה על נישואי כהן³⁷ -

אִשָּׁה זָנָה וְחֻלָּלָה לֹא יִקְחוּ וְאִשָּׁה גְרוּשָׁה מְאִישָׁהּ לֹא יִקְחוּ
כִּי קֹדֶשׁ הוּא לַאלֹהִים

³⁶ בנוסף יש את הכתר הגשמי, כתר מלכות. - משנה אבות (ד, יד): "רבי שמעון אומר, שלשה כתרים הם: כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות".

³⁷ ויקרא כא, ז.

ובכהן גדול התורה מקפידה עד יותר, והוא צריך להינשא רק לבתולה³⁸

אַלְמָנָה וְגֵרוּשָׁה וְחֻלְלָה זֶנָּה אֶת אֱלֹה לֹא יִקַּח כִּי אִם בְּתוּלָה
מֵעַמּוּי יִקַּח אִשָּׁה

בן לכהן שלא הקפיד על הקמת משפחתו ונישואיו על פי הקריטריונים
הנוקשים של הקמת משפחה בכהונה, הוא פסול חלל.

כי בכהונה אסור שיהיה פגם ולו הקטן ביותר במשפחה.

הכהן הנעלה ביותר, הכהן הגדול, ביום הכי קדוש בשנה, יום הכיפורים,
ברגע הכי קדוש, הכניסה לקדש הקודשים. התורה מאוד מקפידה
שיהיה נשוי, ולדעת רבי יהודה התורה גם לא לוקחת סיכונים, וחוששת
שמת תמות אשתו, ולכן מבטחת את היותו נשוי, על ידי שמעמידים לו
אשה אחרת למקרה חירום -

רבי יהודה אומר, אף אשה אחרת מתקינן לו, שמא תמות
אשתו, שנאמר (ויקרא טז) וכפר בעדו ובעד ביתו - ביתו, זו
אשתו.

ולמה? בגלל שהוא צריך לכפר גם על "ביתו" - וביתו זו אשתו.

רואים את החשיבות היתרה שנותנת התורה למשפחה אצל כהן ועל
אחת כמה וכמה אצל כהן גדול.

ומצד שני בתורה זה הפוך בדיוק³⁹ -

אפילו ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ.

פסול המשפחה הגדולה ביותר: ממזר, אין לו שום השפעה על לימוד
תורה, ולא בגלל שמעלת תלמוד תורה פחותה מכהונה, אדרבא היא

³⁸ ויקרא כא, יד

³⁹ הוריות יג.

גדולה הימנה, ומעלת התורה יכולה להביא את האדם למדרגה גבוהה יותר מכהן גדול ממשפחה מיוחסת.

והרבה יותר דרגות מאוד גבוהות בלימוד תורה של שקידה כשל בן עזאי, האשה והמשפחה רק מפריעים, והתלמיד חכם יכול לא לישא אשה⁴⁰ -

אמר להן בן עזאי ומה אעשה שנפשי חשקה בתורה. וברמב"ם⁴¹: מי שחשקה נפשו בתורה תמיד ושגה בה כבן עזאי, ונדבק בה כל ימיו ולא נשא אשה, אין בידו עון.

למסקנה, כהונה תלויה בחיי משפחה ברמה הגבוהה ביותר שיש, ואולי זו הסיבה שאהרון הכהן היה משכין שלום בין איש לאשתו.

ממילא קמחית שזכתה לכתר כהונה, וליהלום שבכתר - כהונה גדולה, כפול 7. לא יתכן שהיה לה פגם ולו הקטן ביותר בשלום בית, אם הצניעות היתרה שלה, הייתה גורמת לקולא הקטנה ביותר בשלום בית, היא לא הייתה יכולה לזכות ליהלומים שבכתר כהונה. - זה מחזק את דברי ראש הישיבה שקמחית ידעה לאחד את הקצוות, ולשמש בהרמוניה נפלאה בין צניעות לשלום בית.

---

⁴⁰ יבמות סג:

⁴¹ אישות טו, ג.

אלול

משוחררות מנקיפות מצפון הן נכנסות לחודש אלול, חודש הרחמים והסליחות, ולראשונה הן מצליחות להתחבר למנגינות משמחות של הסליחות, תמיד הן תמהו למה מנגינות הסליחות הן לא בלחן מגילת איכה, כהתאבלות על חטאנו.

והיום הן מבינות את מה שכותב חכם בן ציון אבא שאול, שמטרת הסליחות להביא את האדם לשמחה ולא לעצבות, אנו מכים על חטא לא כדי לשקוע בדיכאון ובנקיפות מצפון, אלא כדי לשפר את מעשינו ולהיות טובים יותר⁴² -

ראשית כל יש לדעת שהמפתח לעשיית תשובה הוא שמחה, ובפרט בימי חודש אלול שהם הכנה למחילה וסליחה ביום הכיפורים. ובאמת כמה יש לנו לשמוח על יום הכיפורים, שכל העוונות נמחלים בו, איזה משא כבד פורק הקדוש ברוך הוא מעלינו ביום אחד וכו'.

תשובה המביאה את האדם לדיכאונות היא חרטה מדומה ומתרמית היצר, תשובה אמיתית מביאה את האדם לשנות את דרכיו ולהפוך להיות אדם טוב יותר, וזה הדבר המשמח ביותר, שבזכות המתנה שנתן לנו הקדוש ברוך ושמה תשובה אדם יכול להפוך לטוב ולצדיק, וכדברי הרמב"ם⁴³ -

גדולה תשובה שמקרבת את האדם לשכינה וכו', אמש היה זה שנאווי לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד.

⁴² אור לציון, חכמה ומוסר, חלק ב, שער חמישי - התשובה, מאמר א - יסודות התשובה, עמוד רלט.

⁴³ הלכות תשובה, פרק ז, הלכה ו.

הָפִי אָנֹד

נחמי ומלכי מחליפות את מלתחת פפוס במלתחת קמחית, זורקות את השאלים לטובת ביגוד של בנות מלכים.

עם לוק של בית יעקב מוקפד ומכובד על פי כל כללי התקנון, נכנסת נחמי לסמינר ומבקשת לחזור. לכל מי שצִקְצָקָה בלשונה, היא משיבה בהומור: "בסופו של יום לא כל יום פורים, ובסוף כל פורים גם הארוך ביותר מגיע סדר פסח..."

את שיחת הפתיחה היא מקדישה לצניעות בנות ישראל, סוחפת את הבנות על החשיבות הגדולה של צניעות, שיש להחמיר בה ובתנאי שהמלבישה היא קמחית ולא פפוס, כי כנראה אף אחת לא רוצה לזכות בתואר המפוקק אמא של...

נחמי מתבשרת שנכדה קיבל משרת ר"מ בישיבה של עילויים. היא מתמוגגת מנחת רוח יהודית מנכדה מחנך העילויים, ובתקווה שיבואו עוד נכדים כמוהו לפחות 7 במספר, ושאחד מהם לפחות יתקדם ויקבל את ראשות הישיבה של העילויים, היא מוכנה להתפשר על תפקיד המשגיח - היום כבר גם המקום השני בסדר מבחינה...

בשורה לעמלי התורה בעיון

יצא לאור ספר 'מלאכת מחשבת' על מלאכות שבת

הכולל חבורות למדניות בפלפול ישיבתי, המפשיטות בבהירות את הסוגיות הסבוכות של מלאכות שבת

שיטת ר"ת בשקיעת החמה
ביאור דברי הרמב"ם בטעמא דמוקצה
ביאור דברי רש"י הבורר תורמוסין
ביאור דברי רש"י בכלי שמלאכתו לאיסור
דעת הרמב"ם והשו"ע אי הותרה או דחוייה
ועוד

עוצר נשימה

ומעורר מחשבה

כ-500 עמודים של
מאמרים בשלום
בית המוגשים
במונולוג מרתה
052-7115452

ונסוף עליו קונטרס הקדמה כ-100 עמודים בעמקות המחשבה, בסוגיות מעין עולם הבא דשבת, ונהמא דכיסופא

שנתחבר בס"ד על ידי בריתחא דאורייתא בחבורה של צורבא מרבנן, בכולל בהיכל ישיבת וולפסון (נתיבות החכמה)

לציבור הקוראים, הספר במחיר 50 ₪ כולל משלוח עד לבית

1shol1@walla.co.il 052-7115452

הודעה משמחת

במסגרת הרחבת התפוצה ניתן להשיג את העלון באתרים: 'גיליונות' 'מורשת מרן' 'אור נקי' - ללא גזל' 'עלון עולם'

הרב נתנאל משולם

שמה בחור

מורה נבוכים בקדושת הנעורים

מדריך גיל ההתבגרות להורים ומתבגרים
מבוסס על גישת גדול המשגיחים הרב
שלמה וולבה זצ"ל
משלוח עד הבית: 052-7115452
ניתן להזמין שיעורים להורים / בני הישיבות